

Ærøboen

Medlemsblad for Ærøforeningen i København

Nr. 5

Maj 1948

16. Hærg.

Fuld Erstatning for at være i „Paradis“!

Marstalleren Kaptajn K. M. Kristensen.

Fra vort Medlem, Kaptajn K. M. Kristensen („Eos“ Skipperens Søn, den 1e Kes), der nu fører m. s. „Arnold Mærsk“ og sejler i Liniefart paa Østen, har vi modtaget nedenstaaende interessante Beretning om 22 Maaneders Sejlads med „Jane Mærsk“ under hollandsk Flag og 44 Maaneders ufrivillig Internering paa Java under meget ugunstige Forhold. To Gange mistede han og hans Folk deres Ejendele og blev daarlig behandlet af Danmarks Repræsentant i Soerabaia, Apoteker Olsen, som ganske synes at have misforstaaet Situationen, naar han mener, de internerede Danske havde det som i Paradis! Beretningen giver unægtelig et ganske andet Indtryk, og det er at haabe, at nævnte Konsul kommer for Skoleret, naar han kommer til Danmark, og at vort Land sørger for at faa ham erstattet med en Mand, der har den rette Forstaaelse af sine Landsmænd. Gennem de respektive Organisationer forsøger Besætningen fra „Jane Mærsk“ at faa Erstatning for Tab af Hyre i den lange Tid, de maatte leve under saa daarlige Forhold. Det er jo sagt om Søfolkene, der gjorde deres store Indsats for at faa Danmark hævet op i de Allieredes Rækker: „De skal ikke blive glemt“. Tiden vil vise, om det er Mundsvejr eller om Kristensen og hans Folk faar deres Krav gennemført. Det er kun beklageligt, at saadanne Spørgsmaal skal søges gennemtvunget ved kraftige Midler. Hvormange Frihedskæmpere er ikke blevet hjulpet herhjemme, maaske i nogle Tilfælde uden at de virkelig har gjort en Indsats, og ihvertfald langt fra kan maales med den, vore gode Søfolk udøvede i de mange Aar, de var forhindret i at komme hjem og uden at have Forbindelse med deres Kære herhjemme.

»Fuld Erstatning for at være i Paradis«, saaledes lyder en Avisartikel i »Berlingske Tidende« af 26. Januar 1948 angaaende Motortankskibet »Ambo«, ex. »Jane Mærsk«s Besætnings Internering i 44 (fire og fyrre) Maaneder paa Java under Japanerne og Indoneserne. Avisartiklen er skrevet efter en Indberetning fra den danske Konsul, Hr. Apoteker Olsen i Soerabaia paa Java.

Som Fører af M/T »Ambo«, ex. »Jane Mærsk«, vil jeg herved give »Ærøboen« en Beskrivelse af Forholdene under vor 22 Maaneders Sejlads under hollandsk Flag og vor ufrivillige 44 Maaneders Internering paa Java.

Den 9. April 1940 var vi med M/T »Jane Mærsk« paa Rejse fra Singapore til Abadan i Ballast. Vi havde fra omkring Krigens Udbrud sejlet fra Bahrain i Persien til de engelske Kolonier, Rangoon, Bombay, Colombo og Singapore med Dieselolie. »Jane Mærsk« var et Tankskib, der lastede ca. 13,000

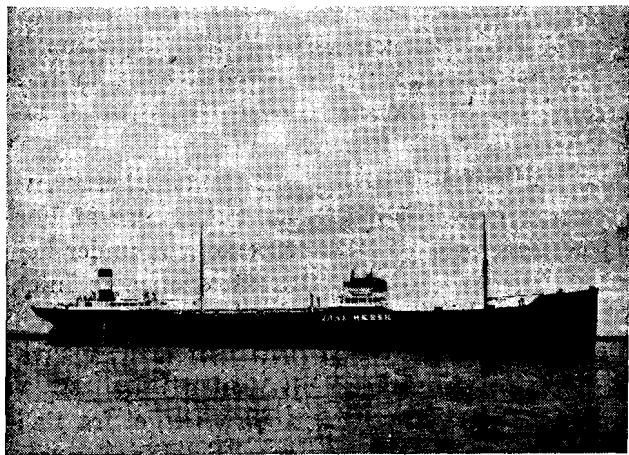
Tons og havde en Besætning paa 36 Mand, deraf de 32 danske. Ved Titiden om Aftenen hørte Hovmesteren i sin private Radio, at Tyskland havde besat Danmark. Han tilkaldte straks mig, og jeg naaede at høre, at Tyskerne havde besat Danmark, og at alle danske Skibe anbefalede at søge neutral Havn. Jeg sammenkaldte øjeblikkelig til Skibsraad. Til Stede var alle Officererne, Baadsmanden og 1 Smører. Jeg anbefalede at forsøge at naa til Java, Hollandsk Ostindien, og dér se Tiden an. Det blev enstemmigt vedtaget, og Kursen ændredes med det samme. Den 18. April 1940 efter en Sejlads paa 3300 Sømil ankom vi til Soerabaia paa Java gennem Balistrædet sent om Natten. Jeg telegraferede straks ved Ankomsten til Rederiets Kontor i New York og fik samme Dag telegrafisk Svar, at Skibet skulde forblive i Soerabaia. Jeg havde ombord et Akkreditivbrev, 5000 amerikanske Dollars. Dette fik jeg med noget Besvær vekslet i en engelsk Bank i Soerabaia.

Vi laa paa Soerabaias Red til den 10. Maj 1940, da Holland kom med i Krigen, og vi blev uden forudgaaende Varsel bordet af en hollandsk Motorbaad med en Del bevæbnet Militær, der myldrede op paa Dækket. Den øverste Officer henvendte sig til mig og meddelte, at Skibet var beslaglagt af de hollandske Myndigheder, og hvis nogen forsøgte Sabotage, vilde de blive skudt omgaaende. Jeg beroligede Officeren med, at der intet var at frygte for den Slags. 3 Slæbebaade og Lods kom ombord; vi hev selv vore Ankre ind og blev slæbt i Havn. Vi blev nægtet Landgang, og Officerer og Mandskab blev beordret fra deres Kamre og maatte bo paa Dækket. Bevæbnet Militær og mindre Maskinkanoner blev anbragt passende Steder paa Dækket, saa alt kunde beskydes. Skibet blev undersøgt, men der fandtes naturligvis ingen Vaaben eller andet mistænkeligt. I Maskinrummet maatte der opholde sig 1 Maskinmester eller Maskinassistent ad Gangen, og denne passede vor løbende Hjælpemotor til Lys og Fryser. Et Par Dage gik paa denne Maade, saa kom der en Del Officerer ombord og hejsede vort danske Flag ned og satte det hollandske i Stedet, og vi fik Besked paa, at Skibet nu var hollandsk Ejendom.

Næste Dag kom der Lastbiler, og vi blev alle beordret op i Lastbilerne under militær Bevogtning og blev kørt direkte gennem Byen ud til en Interneringslejr med en meget høj Cementmur omkring. Paa Vejen dertil blev vi hele Tiden truet af indfødt bevæbnet Militær, og vi maatte ikke tale sammen. Vi blev straks anbragt i et lille Rum paa en Træbænk, hvor der lige var Plads til os 36 Mand. En hollandsk Officer meddelte os, at det var forbudt at tale sammen, og hvis vi ikke straks lystrede Ordre fra vore Fangevogtere, blev vi skudt. Vi sad saadan i adskillige Dage. Vi fik Mad leveret, men uden Kniv eller Gaffel. Jeg bad gentagne Gange den hollandske Officer om at faa Lov titl at ringe til den danske Konsul, Hr. Olsen, og efter flere Dages Forløb fik jeg denne Tilladelse. Jeg fik ogsaa telefonisk Forbindelse med Hr. Konsul Olsen, og han lovede mig at søge Tilladelse til at besøge os snarest. Han kom ogsaa næste Dag, og han lovede at gøre alt for at faa os fri igen. Vi hørte imidlertid ikke mere til ham, og jeg erfarede senere, at han var rejst op i Bjergene, efter eget Udsagn for at rekreere sig. Imidlertid kom vor Skibshandler og Agent og besøgte os, og de fik foranlediget, at jeg tillige med 2 af Besætningen under militær Bevogtning blev kørt ombord paa Skibet, hvor vi hentede Madrasser og Tøj til at skifte med. Vi maatte være 1 Time ombord

under stadig Bevogtning. Jeg bad Officeren sørge for at fjerne vort store Lager af fersk Kød fra Fryserummet, der nu var uden Kulde, da det ellers vilde blive fordærvet. Dette lovede Officeren, der bevogtede Skibet. Det viste sig senere, at dette var trukket saa længe ud, at al vor Proviant var ødelagt. Vi fik efterhaanden mere Frihed i vort Fangenskab, men blev frygteligt plaget af Moskitoer. Efter 14 Dages Forløb kom en Amerikaner, Hr. Tunold fra Singapore. Han arbejdede for Rederiets Kontor i New York, og han fik os løsladt allerede den næste Dag, efter at jeg havde haft Audiens hos den øverste General. Der underskrev jeg en Erklæring paa, at jeg var ansvarlig for alt, hvad der skete ombord og blev lavet af min Besætning. Jeg underskrev Erklæringen og tog derved hele Risikoen. Den danske Konsul saa vi stadig ikke noget til. Jeg fik at vide af Danske og Hollændere, at han var paa den sorte Liste hos Hollænderne og Englænderne, fordi han havde handlet med den tyske Konsul efter at Krigen var udbrudt, og der var megen Tale om, at han skulde fratræde som dansk Konsul.

Nogen Tid efter fik jeg af Havnemesteren Besked om at rejse med Natekspressen til Batavia for at tale med den hollandske Kommandant. Jeg rejste samme Aften og ankom til Batavia næste Morgen, hvor jeg blev afhentet af en Officer, der kørte mig til Kommandantens Bolig. Jeg blev der hele Dagen og afsluttede ny Hyrekontrakt, saaledes at min Besætning og jeg skulde sejle Skibet under hollandsk Flag. Kommandanten lovede, at ved Krigen Slutning skulde Skibet igen overleveres til min danske Reder, Hr. A. P. Møller, København. Skibets Navn blev »Ambo« med Hjemsted i Batavia. Jeg forlangte hollandsk Hyre, da denne var meget større end den danske, men det vilde Kommandanten under ingen

Den s. »Jane Mærsk«, som Hollænderne tvang Kaptajn Kristensen til at sænke.

Sommerudflugt

Søndag den 20. Juni d. A.

indbyder vi til en *Køretur* med »Selandia«s Turistbiler efter følgende Program:

Fra København (Vesterbrogade 2A ved »Selandia«) Kl. 10 Fm. — Mød i god Tid!!

Der køres langs Kysten til Helsingør, hvor Frokosten indtages Kl. ca. 11,30 paa Kronborg Havbad. Besøg paa Handels- og Søfartsmuseet paa Kronborg Kl. ca. 13.

Afgang fra Helsingør Kl. ca. 15 til Søvavillonen i Fredensborg (ved Esrom Sø), hvor Eftermiddagskaffen nydes, og hvor vi kan spise medbragt eller bestilt Aftensmad Kl. ca. 18,30.

Fra Kl. 20 er der Lejlighed til at faa en Dans, og Kl. 22 kører vi tilbage til København.

Billetter à 12 Kroner pro persona (inklusive Museumsbillet, Eftermiddagskaffe og Dans) for Medlemmer med een Ledsager og 14 Kr. for Gæster maa bestilles *senest den 5. Juni* ved Indbetaling af Beløbet paa Foreningens Postkonto Nr. 1428.

Bestyrelsen.

Omstændigheder gaa med til. Vi enedes derfor om, at vi skulde beholde vor danske Hyre med de Tillæg, vi havde ved Overtagelsen. Endvidere skulde vi have 5 Pund Sterling i maanedligt Krigstillæg. Vi sejlede nu uafbrudt paa Østen og i de sidste 15 Maaneder paa Borneo og Philippinerne. Jeg havde stadig Forbindelse med Rederiets Kontor i New York, og de var godt tilfredse med, at vi stadig sejlede med Skibet.

Fra Rederiet i København blev der over Sverige sendt to Repræsentanter ud til Manilla, og disse traf jeg sammen med dér. Vi havde i Manilla 4 af Rederiets store Baade oplagte. Repræsentanterne havde Hilsener med til os fra vor Reder, Hr. A. P. Møller, og Kontorpersonalet. Repræsentanterne bad os stadig blive ombord og sejle Skibet.

I December 1941 kom Krigen i Østen med Japanerne. Vi var da under Losning i Philippinerne og naaede lige derfra, inden Japanerne indtog dem. Vi afsejlede til Tarakan paa Borneo og lastede dér en Ladning Crude Oil til Singapoore. Der var paa dette Tidspunkt en Mængde japanske Undervandsbaade i vore Farvande. Vi slap ogsaa lige ud fra Tarakan, da Japanerne angreb og indtog Byen. Vi naaede uskadt Singapoore, men var dér ude for megen Bombardement fra japanske Bombemaskiner. Vi afsejlede alene uden Eskorte, bestemt for Soerabaia paa Java, og kom ogsaa godt fra denne Tur. Paa Vejen blev vi beordret ind til Tela Tjap paa

Javas Sydkyst, da japanske Undervandsbaade havde torpederet 2 Skibe lige ved os. Vi naaede godt til Soerabaia gennem Balistrædet. Fra Soerabaia blev vi sendt i Konvoj med en hollandsk Destroyer som Ledsageskib til Balikpapan paa Borneo. Da vi om Aftenen ved Solnedgang var tæt ved Borneo, vendte Destroyeren pludselig rundt og gav os Ordre til at følge med hurtigst muligt. En stor japansk Flaadestyrke angreb Balikpapan og indtog denne. Vi kom i Ly af Natten væk og naaede igen tilbage til Soerabaia. Et Par Dage efter sejlede vi i Konvoj til Palembang og naaede godt dertil. Vi kunde ikke laste fuld Last paa Floden i Palembang, men skulde laste Resten fra en anden Tankbaad udenfor Baren. Denne Tankbaad og en anden blev imidlertid angrebet af japanske Bombemaskiner, og vi fik derfor Ordre til at sejle ret tilbage med 9500 Tons Last til Java. Vi blev paa Rejsen beskyttet af japanske Bombemaskiner, men slap godt fra det. Vi naaede tilbage til Soerabaia i samme Øjeblik, som en stor Formation japanske Bombemaskiner angreb Havnen. Et Par Fuldræffere ramte Bygningerne, hvor de hollandske Flyvemaskiner befandt sig, og de fleste Maskiner gik op i Brand. Vi var nu omtrent daglig udsat for vældige Luftangreb af Japanerne. Det var lige meget, hvor i Havnen vi befandt os, saa ramlede Bomberne uhyggeligt tæt ned om os. Vi fik lossat vor Last, men fik Ordre til at laste igen. Under Lastningen blev vi angrebet af en mægtig Formation Bombemaskiner. Et Skib, der laa fortojet to Meter fra vor Agterende, fik 3 Fuldræffere. Det var et Motorskib (10,000 Tons), lastet med Gummi. Det gik straks i Brand, og Ilden stod højt til Vejrs over Skorstenen og drev ned over os. Pakhuse og Kajer rundt om os var ramlet sammen og stod i Brand, og vore Agterfortøjninger, Manillatrosser, kom i Brand. Jeg beordrede alle paa Dæk og i Maskinen, gav Ordre til at frakoble Lasteslanger. Jeg sprang i Land og ned i det første bombesikre Rum paa Kajen, fik fat i to Brandmænd og beordrede dem op for at lade vore Fortøjninger gaa. Der kom hverken Slæbebaad eller Lods; vi havde ellers til daglig 3 Slæbebaade til Hjælp ud og ind fra Kajen til Reden. 20 Minutter senere var vi ved egen Hjælp til Ankers paa Reden og naaede endda at redde to Mand, der var sprunget overbord fra det brændende Skib. Næste Dag skulde vi til en anden Kaj og laste færdig; men kort før vi skulde lette Anker og sejle kom et nyt mægtigt Flyverangreb, og Tanke, Ledninger, Pakhuse og Kajer var fuldstændig skudt i Ruiner. Nu var der ikke mere at gøre, og vi laa med klar Maskine paa Reden. Vi

havde ca. 6000 Tons Dieselolie ombord. Vi lossede en Del Last over i en lille Tankbaad, og vort Skib blev lagt paa lige Trim, for at vi kunde sejle ud af Østrenden og gennem Balistrædet til Australien. Vi var 26 Skibe i Havnen, og Kaptajnerne blev ofte kaldt op til Marinekontoret, der var flyttet op ovenfor Byen, ca. 2 danske Mil fra Havnen, og dér fik vi forskellige Sejlorder til Australien. Men hver Gang blev Ordren igen annulleret, og vi blev stadig bombet af mægtige Formationer Bombemaskiner. Et Hospitalsskib blev sendt ud, men kom faa Timer senere tilbage, svært havareret og med dræbte og saarede.

Den 2. Marts 1942 om Morgenen kom en Motorbaad, der skulde hente mig i Land til Konference paa Marinekontoret. Der var Luftangreb, og vi maatte søge væk fra Havnen med Motorbaaden. Endelig ved Titiden kom jeg i Land ved Havnekontoret. Straks kom der igen Luftalarm, men jeg tog ingen Hensyn hertil og begyndte straks Vandrigen den lange Vej op til Marinekontoret. Det var frygtelig varmt, og jeg svedte, saa Vandet løb ud af mine Sko. Al Forbindelse til Havnen var afbrudt. Endelig traf jeg en Militærbil, som jeg fik standset. Der var Militærfolk i Bilen, som skulde sprænge en Del af Havnen i Luften. Ledninger og alt var lagt længe i Forvejen. De tog mig med et Stykke af Vejen, men havde ikke Tid til at køre mig længere. Jeg fortsatte Vandrigen, mere og mere træt og tørstig. Jeg fik igen fat i en anden Militærbil, og ved Ettiden naaede jeg op i Byen til et lille dansk Hotel, og dér fik jeg mig en velfortjent afkølet Øl. Jeg skulde være i Marinekontoret Kl. 14,00. Da jeg ankom til Marinekontoret, var alle Kaptajnerne samlede dér. De havde antagelig alle boet i Land om Natten. Det var kun Havnen, der blev bombet. Vi afventede Ordre fra Kommandanten i Batavia. Kl. 15,00 kom Ordren, at alle Skibe, der var i Havnen, skulde sænkes. Vi kunde ikke afsejle, da der laa en japansk Flaade udenfor Soerabaia og Batavias Havne. I Batavia var der 24 Skibe, og disse led samme Skæbne. Jeg bad Kommandanten om at lade Militæret sænke Skibet, men fik til Svar, at Skibet var hollandsk, og at vi selv skulde sænke og ødelægge det, saaledes at Japanerne ikke kunde redde det. Vi skulde sænke alle Skibene paa Slaget Kl. 16,00 og tillige stikke Skibene i Brand, hvis vi kunde komme af Sted med det. Intet maatte reddes fra Skibene, og vore hemmelige Koder skulde vi brænde eller sænke i Havnen med Vægt ved. Vi blev hurtigt i Lastbiler kørt til Havnen og sat ombord i Motorbaade. Der var kun kort Tid til Raadighed, og

mine Ordre blev hurtigt udførte. Der aabnedes for alle Lasttanke, Maskinrum, Cofferdam, For- og Agterpeak, og Vandet strømmede hurtigt ind, Jeg beordrede derefter 1. Styrmand i den ene Redningsbaad med det meste af Besætningen. De skulde ro i Land og finde en sikker Landingsplads og afvente vi andre dér. Jeg holdt ombord 6 Mand, der skulde hjælpe med til at udføre det sidste Arbejde. Skibet fik hurtigt stærk Slagside, og da alt var i Orden, stod 3. Styrmand ved Landgangen og ventede paa mig. De andre var i Redningsbaaden. Jeg spurgte 3. Styrmand, om alt var i Orden og intet glemt. Han svarede: »Javel, Kaptajn, alt er i Orden.« »Saa gaar vi fra Borde,« sagde jeg, og vi fulgtes ned af Landgangen. Under vor Roning paa Vej ind — der var lang Vej og frisk Kuling — kom en armeret Motorbaad, og jeg fik ham til at tage os paa Slæb. Paa Vejen ind tog vi vor anden Redningsbaad og mange andre Besætninger paa Slæb. Da vi kom ind, stod hele Kajen i Flamme, og vi havde Besvær med at komme i Land. Røgen var saa tæt, at det var ved at tage Vejret fra os. Vi søgte Læ bag nogle Mure, hvor vi saa paa, at hollandsk Militær sprængte alt i Luften og væltede Kranerne ud i Havnen. Alt var Kaos. Et Par Lastbiler kom til, men de tog først de hollandske, engelske og amerikanske Søfolk op til Byen, men lovede at komme og hente os. Pludselig kom den danske Konsul til Stede, og han havde en anden Bil med, ført af en ung dansk Dame. De kørte os til Byen. Næste Dag fik jeg Penge for sidste Gang af B. P. M., som dirigerede Skibet, og jeg fordelte Pengene i Henhold til enhvers Stilling ombord, samt Hyretilgodehavende. Jeg havde selv reddet 800 amerikanske Dollars fra Skibet.

Et Par Dage senere landede de japanske Tropper paa Nordkysten af Java. En Hær rykkede mod Batavia og en anden imod Soerabaia, og begge Byer blev indtaget, og vi sad i Saksen. Vort Skib var totalt kæntrret, saa Master og Skorsten laa totalt under Vand. Kun ved Lavvande saas en ringe Del af Skibssiden. Skibet kunde ikke mere reddes. Vi henhendte os til den danske Konsul, Hr. Olsen, men han henviste os til Hollænderne, men disse havde ingen Penge, da alt var beslaglagt af Japanerne. Vor 3. Maskinmester henvendte sig sammen med et Par andre af Besætningen til Konsulen, Hr. Olsen, for at faa Hjælp. 3. Mester meddelte ham, at han ikke havde Penge til at blive klippet for. Han fik til Svar af Konsulen, at han kunde blive klippet af de indfødte paa Gaden for 10 Cent. Disse indfødte paa Gaden var saa befængt med Lus, at vi kunde se Lusene kravle paa dem; men 3. Mester fik ikke en-

gang de 10 Cent. En Henvendelse fra mig sammen med mine højere Officerer bar heller ikke Frugt hos Hr. Konsulen. Nu traadte en hjælpsom og prægtig Mand til. Det var den svenske Konsul, Hr. Axel Wieslander. Han var Direktør for det store svenske Firma S. K. F., Svensk Kugleleje Fabrik. Han tilbød at sørge for os tillige med de norske Søfolk, der havde lidt samme Skæbne som os. Han overtog alle Forpligtelser overfor os, og han var en Mand, som vi til enhver Tid kunde tale fornuftigt med. Han satte dog som Betingelse, at den danske Konsul, Hr. Olsen, intet mere havde med os at gøre. Denne Kontrakt blev skriftligt opsat og oplæst for Hr. Konsul Olsen. Konsul Olsen underskrev Kontrakten og jeg som Skibets Fører underskrev som Vidne. Vi var nu under Hr. Konsul Wieslanders Forsorg i ca. 3 Aar, og alt gik godt. Vi fik pr. Mand 55 Gylden til Dækning for alt, indbefattet mindre Lægeregninger, Tandbehandlinger og den Slags. Priserne paa et Hotel var 150 Gylden, foruden Vask og andet, saa vi var klar over, at der maatte spares, og vi boede, hvor vi kunde bo billigt. Vi var næsten altid ude om os for at tjene en Skilling ekstra, dels ved Handel paa Sort Børs og lignende. Jeg havde mine 800 Dollars opbevaret hos den danske Konsul, og naar jeg manglede nødvendige Ting, veklede jeg af mine Dollars og laante og hjalp ogsaa min tidligere Besætning, hvor jeg kunde. Vi blev ofte taget i Forhør af Japanerne, men vi holdt alle paa, at det var Hollænderne, der havde sænket vort Skib, og Japanerne fik aldrig at vide, at vi selv havde tilintetgjort Skibet. Ellers var det gaaet os galt. Vi fik Lov at gaa frit i Byen, men maatte ikke komme udenfor Byen eller i Nærheden af Havnen. Vi maatte hen og bukke dybt for hver eneste japansk Skildvagt, men alt dette lærte vi hurtigt; vi skulde nok passe paa. Der var ingen Magt, der kunde hjælpe os.

Vi lærte den gule Fare at kende. Jeg solgte et nyt Armbaandsur og fik derfor 1 ny Cykle og 300 Gylden. Alle Varerne begyndte at stige og blive knappe, og Pengene fik mindre og mindre Værdi. Vi blev jaget ud fra det ene Hus efter det andet, da Japanerne tog disse i Brug; men vi fandt et nyt Sted at bo. Saa kom Ordren, at hver Konsul kun maatte varetage sine egne Landsmænds Interesser. Saa maatte vi igen ind under Hr. Konsul Olsens Forsorg. Nu steg Priserne paa alle Levnedsmidler med rivende Hast, og vi kunde ikke nær leve af den ringe Understøttelse, som Hr. Konsul Olsen gav os. Et Kilo Kød, som før kostede 30 Cent, steg til 15—20 Gylden. En Høne, som før kostede 15 Cent, steg til 25 Gylden, og alt gik op i samme Forhold. Mine Dollars steg

i samme Forhold, og jeg naaede at eksistere ved Hjælp af disse, lige til den sidste Tid, da var de opbrugte. Min Besætning blev mere og mere mager og led stadig Nød, men mine stadige Henvendelser til Hr. Konsul Olsen hjalp ikke. Vor Understøttelse blev lidt forhøjet, men intet i Sammenligning med Prisstigningen. Hr. Konsul Olsen tjente uhyre Penge, da han var den eneste, der fik Lov at beholde sit Åpotek. Det laa nede i Kineserbyen og var saa besøgt af Japanerne, at vi daarligt kunde komme ind i Forretningen. Han var stadig paa Nakken af os og truede os paa alle Maader, bare han kunde finde en Anledning. Hr. Konsul Wieslander og Hustru hjalp os paa mange Maader tillige med adskillige andre Danske paa Java. Dette kom Hr. Konsul Olsen for Øre, og han truede skriftligt Hr. Konsul Wieslander med at melde ham til Japanerne, hvis han ikke omgaaende afgav en skriftlig Erklæring paa, at han vilde ophøre med at hjælpe alle Danske. Konsul Wieslander, som ikke var rask, vidste, at en Internering under Japanerne betød Døden for ham, og han maatte give den ønskede Erklæring.

(Fortsættes i næste Nr.)

D E R O V R E F R A

Navneforandring. Efter en ret bevæget Debat i »Kommunalen« er det besluttet at følge Gade- og Vejudvalgets Indstilling, hvorefter *Møllergade omdøbes til H. C. Christensens Gade og Teglgade til Minorsgade.* Selve Tanken at mindes disse to for Marstal saa betydningsfulde Mænd maa enhver sympatisere med; dog vil det nok vække Forbavselse og Protest, naar man har valgt at omdøbe netop de to Gader, og det bliver løjerligt at skulle lægge Betegnelsen »hejne i Tejlen« eller »yve i Møllergaae« paa Hylden. Ganske vist faar Beboerne en lille Opmuntring, idet *Ny Møllergade omdøbes til Møllergade*, men »de æ notte de samme«. Flere Beboere har i Avisen protesteret mod Omdøbningen, saaledes Skibsreder *Kromann* og Sognepræst *Krørup-Hansen*, men det viste sig at være forgæves.

Vort Medlem, Landsretssagfører *Axel Kromann*, protesterer ogsaa andet Steds i »Ærøboen« mod Omdøbningen, som blev vedtaget med kun *een* Stemmes Majoritet.

Det sidste Ord er maaske dog ikke sagt i denne Sag, og hvis det støder paa virkelig Modstand fra Beboerne, er det et Spørgsmaal, om »Kommunalen«s Afgørelse tør føres ud i Praksis.

Hjemme paany. Vort Medlem, Direktør *Axel Reventlow*, er efter en Flyvetur paa 20,000 Kilometer vel ankommet til København med det sjældne Dyr *Okapien*, der forhaabentlig vil give gode Penge til hans kære Have. Helt billigt at rejse nu til Dags er det ikke for en Okapi med Ledsagere, 40,000 Krøner, men Dyret er en stor Sjældenhed og en ny Attraktion i den zoologiske Have i København.

Direktør Reventlow har iøvrigt lovet os snart igen at ville glæde Ærøforeningen med et Foredrag, og vi venter i næste

Fuld Erstatning for at være i »Paradis«!

Af Kaptajn K. M. Kristensen.

(Fortsat fra Nr. 5/1948.)

Tre af Besætningen, vor 3. Styrmand og 2 Maskinassistenter, blev taget af det strenge japanske Politi for Handel og kom 7 Maaneder i Fængsel, hvor de led frygteligt. Da de kom fri, var de to Maskinassistenter saa medtaget, at de ikke selv kunde føre en Ske til deres Læber. De var alle tre kun Skeletter; men de kom sig langsomt, og alt blev gjort for dem af vor Hovmester og fra alle Sider. Vor 2. Styrmand var allerede det første Aar blevet interneret sammen med sin unge hollandske Hustru, som han var blevet gift med kort i Forvejen. Hans Hustru naaede ud af Fangelejren i Bjergene, da Japanerne havde kapituleret, og hun boede sammen med os andre den sidste Tid paa Java, meget syg. 2. Styrmand fandt vi ved vor Hjemrejse i Singapoore paa et engelsk Hospital, meget syg. Han havde haft alle de Tropesygdomme, der fandtes. Efter Japanernes Kapitulation arbejdede vi for Røde Kors og tog imod de Stakler, der kom ud fra Fangelejrene. Det var frygtelige Syn, der mødte os. Det var levende Skeletter uden Undtagelse, og de fleste af dem kunde hverken gaa eller støtte paa Benene; alle var de befængt med Utøj og fulde af Saar. Disse Stakler glemmer vi aldrig. Men pludselig tog Indoneserne Magten. De afvæbnede Japanerne, og de, der satte sig til Modværge, blev dræbt. Røde Kors blev ophævet, og de Stakler, der sad i Fangelejrene og ikke var naaet ud, blev igen spærret inde af Indoneserne. Hvert Hus blev undersøgt, og de hollandske Mænd, der var sluppet ud af Lejrene, blev igen indsat af Indoneserne. Fire af min Besætning blev i Farten taget med. Indoneserne var ellers venligtsindede overfor os Danske; det var Hollænderne og Japanerne, de var rasende paa. Vi havde været der saa længe, at vi var blevet kendte og velsete. En Henvendelse til Hr. Konsul Olsen om at hjælpe vore fire Folk ud hjalp ikke. Han gav os ikke en Haandsrækning; men vi klarede Tingene selv. Flere af de Indonesere, som vi hver Dag havde set paa Gaden som Handelsmænd og lignende, var nu høje Officerer med Uniform, lange japanske Sabler, Rifler og Revolvere, og disse var os venligtsindede. Vi fik Lov at gaa ned i Fangelejren og finde vore fire Søfolk, og vi fik dem fri, godt befængt med Utøj. Saa kom de første engelske Skibe i Havnen, men da havde Indoneserne allerede faaet alt organiseret, og alle bar Vaaben. Da Englænderne

begyndte at sætte Tropper og Maskinkanoner paa de vigtigste Hovedgader og undersøge Indonesernes Biler for Vaaben, brød Krigen øjeblikkelig ud igen, og frygtelige Gadekampe udspillede sig Dag og Nat. Det kostede mange Menneskeliv paa begge Sider. Vi boede, de fleste af os, midt i Kampomraadet, og indonesiske Riffelskytter sad overalt i de tætte Træer, som helt skjulte dem. Jeg havde adskillige Kugler susende om Ørene, naar jeg paa Cykle fo'r af Sted med Lynets Hast for at skaffe lidt Ris hos Kineserne, som var vore Bekendte, for vi havde ingen Mad i Huset. Pludselig en Morgen holdt Skydningen op. Jeg gik sammen med Hovmesteren om til den engelske General, der havde slaet sig ned i et Hospital lige ved os og dér holdt Stand mod Indoneserne med sine indiske og engelske Tropper. Han var saaret og havde Armen i Bind. Jeg bad ham hjælpe min Besætning og mig, og han var yderst elskværdig. Han meddelte, at der i Øjeblikket var Vaabenstilstand, og at vi snarest skulde blive transporteret til Havnen og komme bort. Jeg skulde møde hos ham næste Morgen Kl. 9. Kvinder og Børn skulde først af Sted. Næste Morgen fik jeg af den engelske General Ordre til hurtigst muligt sammen med hele Besætningen at gaa indenfor den tidligere japanske Kvindefangelejr tæt ved os. Denne var besat af de engelske Soldater. Samtidig skulde jeg give samme Ordre til alle de Kvinder og Børn, jeg kunde overkomme. Vi fik alle travlt med at give Underretning og komme af Sted. Men udenfor Fangelejren blev vi stoppede af Indoneserne. Vi var ca. 1750 Kvinder og Børn og os faa Mandfolk. Vi stod længe i den brændende Sol med Indoneserne paa den ene Side og Engelskmændene paa den anden. Englænderne rolige og koldblodige, Indoneserne rasende. Endelig fik vi Lov at komme ind i Fangelejren, som vi hurtigt opdagede var spækket med Feltkanoner. Alle Husene stod tomme, som de et Par Aar forinden var forladt af de hollandske Kvinder og Børn, som havde været Fangen her og af Japanerne var ført op i Bjergene til andre Fangelejr. Vi aabnede for Vandet og tog Husene i Besiddelse, og straks efter kom store Flyvemaskiner hen over Lejren og nedkastede med Faldskærm store Kasser med Levnedsmidler og Medicin. Nu blev der Glæde; vi løb fra det ene Hus til det andet og hjalp Damerne med at brække Kasser op, og saa begyndte et Festmaaltid. Vi kunde slet ikke blive mætte, men spiste den meste Nat. Næste Dags Middag fik vi alle Ordre til at stille op tæt ved Udgangen. Engelskmændene havde faaet gennemført, at vi maatte føres til Havnen. Der var 55 store Krigsautomobiler,

og Damer og Børn blev anbragt dér som Sild i en Tønde. Intet maatte medføres, men det var der heller ikke Plads til. Vi var tilsidst kun 8 af Besætningen tilbage, og Kommandanten meddelte os, at vi skulde med. Vi skulde bare kravle op i en Bil og presse os ned, og det lykkedes. Vi blev kørt til Havnen gennem alle Blokaderne i Gaderne. Tæt ved Havnen stod Engelskmændene paa den ene Side og Indoneserne paa den anden, klar til Kamp. Indoneserne raabte »Maydega« (Frihed). Vi fortsatte direkte til Havnen. Et stort Landgangsskib med Porten aaben ventede paa os, og saa hurtigt som muligt kom vi ombord og afsejlede med det samme. Der var sørget for os. Paa Dækket var anbragt Kaffe, The og Smørrebrød, og det var et uforglemmeligt Syn at se de hollandske Børn spise Brød, som de ikke havde smagt i Aarevis. Vi saa igen Havnen og Saltvand, og en lille Smule af vort tidligere Skib ragede ovenfor Vandet. Udløbet lignede en Kirkegaard med sænkede Skibe. Ude til Søs laa en Troptransportbaad og et Hospitalsskib og ventede paa os. Alle de syge kom paa Hospitalsskibet og de andre paa Tropeskibet, og vi afsejlede med det samme til Singapoore. Landingsfartøjet gik tilbage til Havnen og løb paa en Mine, og mange omkom til vor store Sorg.

I Singapoore fik vi en god Modtagelse af den danske Generalkonsul og hans Sekretær. Den engelske Kaptajn, der var meget venlig overfor mig, havde pt. traadløst underrettet vort Konsulat i Singapoore, saa alt var klart til at tage imod os. I Singapoore var vi kun i 4 Dage, saa kom vi ombord paa et stort Troptransportskib »Orantes«, der gik til England. I Suez fik vi Tøj udleveret af Røde Kors, og alt blev gjort for os paa Hjemvejen; men vi var 5500 ombord, og der var Plads til 1100 Passagerer, men alt forløb godt. Fra England kom vi hurtigt hjem, men vi maatte efterlade en Mand syg i Singapoore og endnu en Mand i England. Disse naaede senere godt hjem. Tilbage paa Java var endnu 8 af Besætningen skilt fra os andre. De fleste af disse kom hjem 8 Maaneder senere.

Det er disse Forhold, Hr. Konsul Olsen har beskrevet som et Paradis, og der bliver nu gjort Forsøg paa at knappe os af for vore Interneringspenge. Vi var alle mere eller mindre syge ved vor Hjemkomst, og de fleste af os faar Mén af det for Resten af vort Liv. Jeg har selv haft Dysenteri og Operation for Blindtarmsbetændelse, 48 Dage paa Hospital paa Java, og gaaet med aabent Saar i 3 Maaneder efter Blindtarmsoperationen, efter Udskrivningen fra Hospitalet.

Indtil nu har jeg intet som helst modtaget i Erstatning, og de godt 13,000 Kr., som jeg havde tilgode ved Skibets Sænkning og som er hjemsendt fra London for ca. 2 Aar siden, har den danske Stat indtil videre beslaglagt, da min Hustru har modtaget i Krigens Tid ca. 12,000 Kroner i Understøttelse fra Staten. Paa samme Maade som andre Sømandshustruer, hvis Mænd var ude under Krigen.

K. M. Kristensen,

tidligere Fører af M/T »Ambo«, ex. »Jane Mærsk«,
for Tiden Fører af M/S »Arnold Mærsk«.

En elsket Lærer.

Som meddelt i »Ærøboen«, fyldte Lærer *Rasmus Levinsen*, Marstal, 70 Aar den 8. Maj og blev stærkt hyldet. En gammel Elev, Medlem af Ærøforeningen, skrev i de lokale Blade Fødselsdagsbarnet følgende Hilsen, som alle, der kender Rasmus Levinsen, vil kunne tiltræde:

Naar Lærer *Levinsen*, Marstal, den 8. Maj kan fejre sin 70-aarige Fødselsdag, da er der sikkert mange gamle Elever, der som jeg føler Trang til at sige vor gamle, afholdte Lærer Tak for den Lærdom, vi fik, for de minderige Timer i hans Fag, der jo hovedsagelig foregik i »Samlingen« eller Tegneværelset i Marstal Skole.

Man kan vist roligt sige, at Lærer *Levinsens* Undervisning var »up to date« — selv for over 25 Aar siden. Timerne i hans Fag var ikke blot Remse og Terperi, men Stoffet blev paa helt andre Maader gennemgaaet og forklaret os, og saaledes, at det sad fast. Hvem mindes ikke med Glæde Timerne i Samlingen? Her blev Zoologi, Botanik, Fysik og Kemi gennemgaaet med Forsøg og Fremvisning af de mange forskellige Præparater og Apparater, og som den Natur elsker, Lærer *Levinsen* er, smittede han uvilkaarligt os Elever, saa vi blev interesserede. Selvfølgelig var det ogsaa en Svir, naar for Eksempel Elektricermaskinen skulde demonstreres, da at faa Lov til at staa paa Glasskamlen og trække Gnister ud af Næsen paa Kammeraterne. Men jeg husker ogsaa tydeligt fra Kemi-Timerne, hvordan vi lavede Kartoffelmel, Sæbe etc. Sidstnævnte Forsøg husker jeg særlig godt. »Sæven« var lavet, og jeg mente, den saa meget lækker ud og faktisk lignede Indholdet af de lækre Marcipanbrød, vi købte hos Huusom i Lærkegade. »Ja, du maa gerne smage, men pas nu paa, du ikke brænder dig,« sagde *Levinsen*. Jeg var ikke saa bange af mig og tog en Skfuld ind i Munden, men længere kom »Sæven« heller ikke, for jeg skol love for, jeg fik smagt tilstrækkeligt paa »Marcipanen«. Huden gik af Mundtøjet, og de første Dage var jeg kureret for at ryge »Flag-Cigaretter!

Disciplin havde en saa afholdt Lærer selvfølgelig let ved at holde, saa det var yderst sjældent, der vankede Klø i Lærer *Levinsens* Timer, men det kunde selvfølgelig hælde en sjælden Gang. Vi var jo en Del Elever med »Kviksølv i Enden«, og da Drengene som Regel sad i »øverste Parket« paa Bænkene i Samlingen, var det jo fristende at hale Pigerne lidt i Fletningerne eller — hvad der var værre — strø lidt »Kløpulver« ned i Nakken paa dem. Saa blev vi varskoet som følger: »Du samler til Bunke, min fine Ven, og kan du ikke være ordentlig og sidde stille, vanker der An-